

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

KYSYMYKSET

- Kustakin numeroidusta kohdasta voi saada enintään yhden pisteen.
- Jos kohta on jaettu kahteen alakohtaan (a ja b), tuottaa toisen alakohdan oikea vastaus puoli pistettä.
- Jos numeroidussa kohdassa muuten kysytään kahta asiaa saa yhden niistä tietämällä puoli pistettä.
- Jos kysytään neljää asiaa, saa kustakin oikeasta tiedosta 0,25 pistettä.
- Henkilöiden nimiä kysyttäessä vastaukseksi riittää sukunimi ellei kysymyksessä muuta mainita.
- Suomalaisia kuntia käsittelevissä kysymyksissä sana "kunta" ei ota kantaa siihen onko kyseessä kaupunki vai ei.
- Lukuja kysyttäessä ja joissain muissakin tapauksissa saattaa saada puolet kohdan tai alakohdan maksimipistemäärästä, jos vastaus ei ole aivan oikein, mutta on oikeansuuntainen.

1. a) Minkä niminen **kaupunki** on syntynyt sen kaupapaikan pohjalta, jonka nykyisen nimen esimuodoista, ensimmäiset tunnetut kirjalliset maininnat ovat 1320-luvulta ja niihin kuuluu mm. nimimuoto Wlw?

b) Kenen olympialaisissa kultamitalin voittaneen **painijan** mukaan nimetty kaupunginosa kysytyssä kaupungissa on?

2. Minkä amerikkalaisen **maan** presidentinpalatsi sortui maanjäristyksessä vuonna 2010? Kuvassa palatsin rauniot, jotka sittemmin on purettu.

3. Vuonna 1863 maanjäristys tuhosi varsinaisen kuvernöörin-. palatsin, joten sen tilalle otettiin aiemmin kuvernöörin kesäpalatsina palvellut Palacio de Malacañán.

Minkä 1900-luvulla itsestästyneen aasialaisen **valtion** presidentinpalatsina Palacio de Malacañán nykyisin toimii? Kuvassa oikealla palatsi kuvattuna Pasig-joen suunnasta.

4. Yhdysvaltojen presidenttinä 1901-1909 olleen Theodore Rooseveltin mukaan on nimetty teddykarhu. Millä tunnetulla **pehmoeläimellä** on sama etunimi kuin Theodore Rooseveltin vaimolla, pojalla, pojanpojalla, pojanpojan pojalla ja pojanpojan pojanpojalla? Heistä presidentin pojanpoika oli 1950-luvulla Yhdysvaltain keskustiedustelupalvelun (CIA) Lähi-idän johtajana ja johti Yhdysvaltojen osalta Iranin pääministeri Mohammed Mossadeqia vastaan suunnatun vuonna 1953 toteutetun vallankaappauksen suunnittelua. Kysyttävä pehmoeläin on sammakko, esiteltiin vuonna 1955, eikä sen nimeämällä tietävästi ole yhteyttä Rooseveltin sukuun.

5. Mitä liittovaltion **virkatenttävää** Yhdysvaltojen presidenttinä vuosina 1909-1913 ollut William Howard Taft,hoiti vuosina 1921-1930? Kukaan muu ei ole

toiminut Yhdysvalloissa presidentinviran lisäksi myös siinä virassa.

6. Millä puheen pitämisaikan geologiseen olemukseen viittaavalla **nimellä** tunnetaan Raamatussa Jeesuksen pitämäksi kerrottu puhe, joka on a) Matteuksen evankeliumissa ja alkaa: *"Autuaita ovat hengessään köyhät, sillä heidän on taivastenvaltakunta.*

Autuaita murheelliset: he saavat lohdutuksen.

Autuaita kärsivälliset: he perivät maan.

Autuaita ne, joilla on vanhurskauden nälkä ja jano: heidät ravitaan.

Autuaita ne, jotka toisia armahtavat: heidät armahdetaan.

Autuaita puhdassydämiset: he saavat nähdä Jumalan.

Autuaita rauhantekijät: he saavat Jumalan lapsen nimen.

Autuaita ovat ne, joita vanhurskauden vuoksi vainotaan:

heidän on taivasten valtakunta..."

b) Luukkaan evankeliumissa ja alkaa:

"Autuaita olette te köyhät, sillä teidän on Jumalan valtakunta.

Autuaita te, jotka nyt olette nälissäanne: teidät ravitaan.

Autuaita te, jotka nyt itkette: te saatte nauraa..."

7. Mistä **valtiosta** on kotoisin musiikkiyhtye Napalm Death, jonka kappale *You Suffer* on *Guinnessin Suuren ennätyskirjan* mukaan maailman lyhin laulu? Kappale ilmestyi vuonna 1987 albumilla *Scum*. Ainakin levyllä kuuluvassa muodossaan kappale kestää 1,316 sekuntia. Sen teksti kuuluu: *"You suffer – but why?"*

8. Ensimmäiset pysyväisluonteisiksi rakennetut kirkkorut valmistuivat tietävästi Pyhän Burghardin kirkkoon Halberstadtin (nykyisessä Saksassa) 1361. Vuonna 2000 tästä tuli kuluneeksi 639 vuotta. Sen kunniaksi suunniteltiin samaan kirkkoon urku-

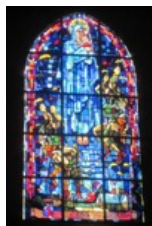
kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

musiikkiesitys, joka kestäisi 639 vuotta. Esityksen oli alunperin määrä alkaa 2000. Aikataulu petti ja pääsi alkamaan vasta syyskuussa 2001. Esitettävä teos tosin alkoi tauolla, joten ensimmäinen ääni kuultiin vasta 17 kuukautta myöhemmin. Tällä hetkellä esityksessä soi sävellyksen 13. nuotti. Kuka USA:lainen on **säveltänyt** Halberstadtissa esitettävän teoksen *Organ2/ASLSP (As SLOW as Possible)?* Säveltäjän syntymästä tuli kuluneeksi 89 vuotta esityksen aloittamispäivänä 5.9.2001.

9. Minkä niminen oli Ranskan 1930-luvulla Saksan vastaisen rajansa tuntumaan rakentama ja 1960-luvulla käytöstä poistettu **puolustuslinja**, jonka sijainti on esitettynä oheisella kartalla? Toisessa maailmansodassa vuonna 1940 Saksan armeija kiersi linjan Belgian Ardennien kautta ja miehitti Ranskan muutamassa päivässä.

10. **Mihin Ranskan alueista** (région) kuuluu n. 1500 asukkaan kunta Sainte-Mère-Église, jossa USA:n laskuvarjohyppääjät ovat kuvastossa esillä poikkeuksellisen näkyvästi? Tästä esimerkkinä kunnan vaakuna ja kaksi kuvaa sen kirkosta. Alueet ja vastausvaihtoehdot ovat seuraavat: Ala-Normandia, Akvitalia, Alsace, Auvergne, Bretagne, Burgundi, Centre, Champagne-Ardenne, Franche-Comté, Île-de-France, Korsika, Languedoc-Roussillon, Limousin, Lorraine, Midi-Pyrénées, Nord-Pas-de-Calais, Pays de la Loire, Picardie, Poitou-Charentes, Provence-Alpes-Côte d'Azur, Rhône-Alpes ja Ylä-Normandia.

11. Mitä nimeä aiemmin käytti **uskonnollinen yhteisö**, joka vuodesta 2000 on ollut nimeltään Aleph? 1990-luvulla sen toiminta kohtasi monia vaikeuksia – se mm. meni konkurssiin 1996 ja ylin johtaja Shoko Asahara oli jo aiemmin joutunut vankilaan. Voi vastata joko japaninkielisen nimen tai sen suomennoksen.

12. Yhdysvaltalainen Lafayette Ron Hubbard keksi 1940-luvun

lopulla mielenterveyshoitomenetelmän nimeltä dianetiikka. Hän julkaisi 1950 sen esittelevän kirjan *Dianetics: The Modern Science of Mental Health* ja perusti muutaman muun henkilön kanssa menetelmää edistämään säätiöitä useisiin USA:n osavaltioihin. Dianetiikka saavutti jonkin verran suosiota, mutta suosio myös laantui nopeasti ja säätiöiden toiminta lakkasi jo vuonna 1951 talousvaikeuksien takia. Dianetiikkabisnestensä ajauduttua karille hän perusti uskontokunnan. Se menestyi paremmin ja on vieläkin olemassa. Minkä niminen on hänen perustamansa **uskonto**? Kaikkien tämän uskontokunnan kirkkojen yhteyteen on yhä sisustetuna hänelle toimistohuone, vaikka hän kuoli jo 1986.

13. Vuonna 1937 oli perusteilla italialais-yhdysvaltalainen elokuvayhtiö R.A.M. Pictures (toisissa lähteissä RAM Pictures). Nimi tuli sen perustajien nimistä: Roach and M_____. Toinen perustaja oli yhdysvaltalainen tuottajakuuluisuus Hal Roach. Hän vetäytyi yhtiöstä pian, eikä yhtiö ehtinyt tuottaa yhtään elokuvaa. Valmistella olleet elokuva *Rigoletto* ei ole vielääkään valmistunut. Mikä oli Roachin italialaisen yhtiökumppanin **sukunimi**? Hänen etunimensä oli Vittorio ja hänen veljestään Robertosta tuli myöhemmin tunnettu jazz-pianisti.

14. Kuvassa ovat kuuluisat musiikkituottajaveljekset. Oikealla isovelji, joka oli suuntautunut erityisesti jazziin. Hän oli työskennellyt Crescent, Jazz Man ja Con-temporary/Good Time Jazz -levymerkeillä, kunnes 1955 siirtyi pikkuveljensä (kuvassa vasemmalla) johtaman Atlantic Records -levy-yhtiön palvelukseen ryhtyen johtamaan sen jazz-levyjen tuotantoa. Minkä **maan** suurlähtetilläänä veljesten isä oli ollut USA:ssa 1934-1944?

15. Frederikshavnissa Tanskassa 1930 valmistunut laiva sai nimen *M.V. Fredericia*. Kuuluisa tästä aluksesta tuli kuitenkin vasta, kun se 1960-luvulla oli saanut uuden nimen, rekisteröity Panamalle ja ankkuroitu Pohjanmerelle. Mikä oli aluksen **uusi nimi**?

16. Kuvassa on Göteborgissa rakennettu 1948 valmistunut alus, jonka ensimmäinen

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

1948-1960 käytössä ollut nimi oli *MS Stockholm*. Se törmäsi 1956 USA:n rannikolla suurempaan alukseen. Suurempi alus upposi, mutta *Stockholm* pysyi kuvassa näkyvistä vaurioista huolimatta pinnalla, pelasti suuremmasta aluksesta 572 ihmistä ja ajoi kaiken jälkeen vielä omilla koneillaan satamaan. Laiva korjattiin ja on vieläkin käytössä, nykyiseltä nimeltään *MV Azores*. Minkä niminen oli **italialais-alus**, johon *Stockholm* törmäsi?

17. Minkä arvellaan suomenkielisen *Wikipedian* artikkeleissa olleen viimeinen suomalainen **kunta**, jossa oli toiminnassa kiertokoulu? Viimeinen kiertokoulu kunnassa lopetti toimintansa vuonna 1952. Nykyisin tämä kunta on kaupunki, vaikka ei olekaan kovin urbaani. Yli puolet sen pinta-alasta on suota. Kaupungin alueella Siuruankylässä olevan kallio-alueen iäksi arvioidaan n. 3,5 miljardia vuotta ja se on vanhin tunnettu kallio Euroopan Unionin alueella.

18. Minkä niminen on Oulun yliopiston humanistiseen tiede-kuntaan kuuluva **yksikkö**, jossa voi opiskella saame-laista kulttuuria sekä pohjoissaamen ja inarinsaamen kieliä? Vuonna 2014 sen on tarkoitus aloittaa myös koltansaamen kielen opetus. Saamenkieltä voi opiskella pääaineena myös kahdessa norjalaisessa yliopistossa, mutta Oulun yliopisto on maailman ainoa yliopisto, jossa saamelaista kulttuuria voi opiskella pääaineena.

19. Missä **kaupungissa** on tämä 1932 valmistunut kaarisilta? Vuodesta 1998 alkaen yleisöllä on säännöllisesti ollut mahdollisuus osallistua kiipeilyyn, jossa ohjatusti kiiwetään sillan kaaren ulkopintaa pitkin sen yli. Kaaren korkeimman kohdan korkeus merenpinnan tasosta on n. 134 metriä. Tähän kiipeilyyn vuosien saatossa osallistunut yli 2,5 miljoonaa ihmistä.

20. Minkä niminen on kuvan **vuori**? Korkeus merenpinnan tasosta on yli 8000 metriä. Andrew Irvine ja George Mallory yrittivät 1924 kiivetä sen huipulle, mutta ei tiedetä onnistuivatko he. Malloryn ruumis löydettiin vuoren rinteeltä 1999. Irvinen ruumista ei ole löydetty.

21. a) Tanskasta USA:han muuttanut siirtolainen Peter L. Jensen ja syntäänkin yhdysvaltalainen Edwin Pridham kehittivät vuonna 1915 ensimmäisen kuluttajakäyttöön soveltuneen dynaamisen kaiuttimen eli kovaäänisen. Vuonna 1917 he perustivat keksin-

töään markkinoimaan yhtiön, jonka nimikin tarkoittaa kovaäänistä (latinaksi). Myöhemmin tämä yhtiö oli edelläkävijä ainakin parissa asiassa. 1960-luvulla se valmisti ensimmäisenä plasma-näyttöjä. Elokuussa 1972 se toi ensimmäisenä markkinoille kotikäyttöön tarkoitettua videopeli-konsolin – nimeltään Odyssey 1TL200. Minkä niminen oli Jensenin ja Pridhamin perustama **yhtiö**? Philips osti sen vuonna 1974 ja käyttää kysyttävää nimeä yhä Amerikan markkinoilla joidenkin elektro-niikkatuotteidensa tuotemerkinä. b) Minkä niminen on marraskuussa 1972 esitelty Atari-yhtiön **videopeli**, jonka USA:lainen tuomioistuini katsoi perustuvan siinä määrin Odyssey-konsolin *Table Tennis* -peliin, että Atari joutui maksamaan siitä a-kohdassa kysytylle yhtiölle (ja myöhemmin Philipsille) lisenssimaksua?

22. Kenen **laulajan** menestynein hitti on ollut hänen 1982 levyttämänsä Raimonds Paulsin säveltämä *Million alykh roz*? Hän edusti Venäjää Eurovision laulukilpailussa 1997.

23. Näyttelijä Oleg Jankovski nimettiin Neuvostoliiton kansantaitelijaksi 21.12.1991 – vain viisi päivää ennen Neuvostoliiton lakkauttamista. Kuvassa hän näyttlee Andrei Gortšakovia elokuvassa *Nostalgia (Nostalghia)*, 1983). Kuka elokuvan **ohjasi**?

24. Millä seitsenkirjaimisella U-kirjaimella alkavalla **nimellä** tunnetaan suurten tietokoneohjelmistovalmistajien vuonna 1990 perustama

00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	0A	0B	0C	0D	0E	0F
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	1A	1B	1C	1D	1E	1F
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	2A	2B	2C	2D	2E	2F
30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	3A	3B	3C	3D	3E	3F
40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	4A	4B	4C	4D	4E	4F
50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	5A	5B	5C	5D	5E	5F
60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	6A	6B	6C	6D	6E	6F
70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	7A	7B	7C	7D	7E	7F
80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	8A	8B	8C	8D	8E	8F
90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	9A	9B	9C	9D	9E	9F
AA	AB	AC	AD	AE	AF	B0	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	B9
BA	BB	BC	BD	BE	BF	C0	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9
CA	CB	CC	CD	CE	CF	DA	DB	DC	DD	DE	DF	EA	EB	EC	ED
EA	EB	EC	ED	EE	EF	FA	FB	FC	FD	FE	FF				
FB	FC	FD	FE	FF											

konsortio ja sen kehittämä merkistöjärjestelmä, joka jotakuinkin vastaa ISO/IEC 10646 -standardia? Järjestelmässä on tilaa 1 114 112:lle merkillä, mutta suurin osa paikoista on vielä tyhjinä. Vasemmalla on kaavio järjestelmän tasosta 0. Tässä tasossa, kuten muissakin 16:ssa järjestelmän tasossa on tilaa 65 536:lle merkillä. Jo tähän yhteen tasoon mahtuvat lähes kaikki nykyisten kirjoitusjärjestelmien merkit. Tasossa 1 on vanhojen jo käytöstä poistuneiden kirjoitusjärjestelmien merkkejä ja tasossa 2 lisää kiinalaisia kirjoitusmerkkejä. Tasot 3-13 ovat vielä tyhjiä. Tasossa 14 on ei-graafisia erikoismerkkejä. Tasoille 15-16 saa kukin itse laittaa mitä merkkejä haluaa.

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

tamassa ja ohjaamassa 1988 ilmestyneessä elokuvassa?

33. Maailman arvokkaimman postimerkin kunniaista kilpailevat lähinnä Ruotsin *kolmen killingin keltainen* vuodelta 1855 ja Brittiläisen Guianan *yhden centin magenta* vuodelta 1856, joita kumpaakin tunnetaan

vain yksi kappale. Arvokkaimpana filatelisena kohteena taas mainitaan ns. *Bordeaux-kuori*, jossa ovat molemmat (yhden ja kahden pennyn) *Mauritius Post Office* -postimerkit. Kaikki kolme mainittua filatelista objektia (joista ohessa kuvat) kuuluivat vielä 100 vuotta sitten samaan yksityiskokoelmaan. Tähän kokoelmaan kuului lukuisia muitakin suurharvinaisuuksia ja sitä pidetään kaikkien aikojen arvokkaimpana filatelisena kokoelmana. Kuka oli kokoelman koonnut ja omistanut eksentrisen **keräilijä**? Hän asui Pariisissa *Hôtel Matignon* -palatsissa, joka nykyisin on Ranskan pääministerin virka-asunto. Ensimmäisen maailmansodan vuoksi hän kuitenkin vuonna 1917 pakeni Sveitsiin, koska oli Ranskan vihollisvaltion Itävallan kansalainen. Pian Sveitsiin saavuttuaan hän kuoli. Kokoelmansa hän oli jättänyt Pariisiin. Hän oli tehnyt testamentin, jossa määräsi kokoelmansa Saksan postimuseolle. Ranskan valtio kuitenkin takavarikoi kokoelman sotakorvauksena ja hajotti sen myymällä merkit huutokaupoissa.

34. Vuonna 1945 alankomaalainen Han van Meegeren pidätettiin. Oli selvinty, että hän oli Alankomaiden saksalais miehityksen aikana myynyt arvokkaan barokkimaalauksen *Nainen aviorikoksesta syytettynä*

saksalaiselle välittäjälle, jolta sen oli edelleen ostanut Hermann Göring. Niinpä van Meegereniä uhkasivat raskaat syytteet, koska hän oli myynyt miehittäjälle teoksen, jota alankomaalaisnationalismiin piirissä pidettiin kansallisaarteistoon kuuluvana. Oltuaan kolme päivää pidätettynä van Meegeren kertoi, että Göringille päätyneet maalaukset olivat todellisuudessa van Meegerenin itsensä maalaamia. Näin alkoi paljastua suuri väärennössarja. Ilmeni, että van Meegeren oli vuosien saatossa saanut myytyä suurilla summilla useita maalaamia tauluja, joita oli väärentänyt tunnettujen barokkiteilijöiden töiksi.

Kenen 1632-1675 eläneen **taiteilijan** maalauksena van Meegeren ja saksalaisvälittäjä Göringin ostama teosta olivat kaupanneet? Saman taiteilijan tekemiksi oli väitetty useita muitakin van Meegerenin maalauksia, mm. kuvassa näkyvää *Kristus opetuslapsineen Emmausmäellä* -teosta. Jupakan tutkinnan aikana van Meegeren maalasi valvonnan alaisena vielä yhden kysyttävän taiteilijan tyyliä jäljittelevän luonnoksen – todistaakseen kykynsä maalata niin korkeatasoisia jäljitelmiä kuin väitti maallanneensa. Van Meegeren tuomittiin petoksista vuoden vankeuteen, mutta kuoli ennen tuomion täytäntöönpanoa 1947. Kysyttävän taiteilijan töinä aiemmin pidettyjen töiden joukosta on myöhemminkin löytynyt teoksia, jotka ovat osoittautuneet jäljitelmiä, ja joiden tekijäksi on sitten epäilty van Meegereniä. Toisaalta on esitetty myös sellaisia näkemyksiä, etteivät kaikki vuoden 1947 oikeudenkäynnissä van Meegerenin tekemiksi katsotut maalaukset välttämättä väärennöksiä olisikaan

35. Millä Hectorin laulussa *Asfalttiprinssi* mainittavalla kaksisanaisella **lempinimellä** tunnettiin helsinkiläinen Waldemar Aspelinin suunnittelema asuinrakennus, joka valmistui 1905 ja purettiin 1978? Purkamisensa aikaan sen osoite oli Mannerheimintie 76. Rakennus on vasemman-puoleisessa kuvassa.

36. Tuomari Nurmion laulussa *Punainen planeetta* on tekstikohdat: "Anna anteeksi Eno, että katosin sanomatta sanaakaan" ja "Eno hyvä meitä kutsuu punainen planeetta." Ketä **nuoruuden-ystäväänsä** Nurmio kertomansa mukaan tarkoittaa "Enolla"? "Enon" kirjalliseen tuotantoon kuuluu 2003 ilmestynyt *Kosmoksen hahmo*.

37. a) Oulun Palloseura (OPS) voitti jalkapallon miesten Suomen mestaruuden vuosina 1979 ja 1980, ja pääsi kahdesti osallistumaan Euroopan cupiin. Ensimmäisen kierroksen vastustajaksi OPS:lle arvottiin molemmilla kerroilla (kaudella 1980/1981 ja kaudella 1981/1982) sama seura. Mikä oli tuo **seura**? Se ei kaiketi ollut aivan helpoin mahdollinen vastus, mutta kotikentällään OPS pärjäsi melko mukavasti:

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

Syksyllä 1980 pelattu ottelu päättyi tasan 1-1. Seuraavana vuonna OPS hävisi kotiottelunsa 0-1. Omalla kotikentällään kysyttävä seura sen sijaan antoi OPS:lle kylmää kyytiä 1980 lukemin 10-1 ja vuonna 1981 luvuin 7-0.

b) Kysymyksen Euroopan Cupin otteluissa OPS:n vierasmaalin teki Keith Armstrong. **Kuka** teki OPS:n maalin Raatin kentällä joukkueen yltäessä tasapeliin kysytyä seuraa vastaan

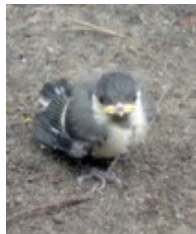
38. Eräästä keltaisesta atsoväristä käytettyjä nimityksiä ovat ainakin eurokeltainen, Euromarker, Solvent Yellow 124, Somalia Yellow ja Sudan 455. Minkä nestemäisen **tuotteen** välttämätön ainesosa tämä väriaine säännösten mukaan Suomessa on?

39. Minkä **alkuaineen** pitoisuutta kaasuseoksessa mitataan lambda-anturilla?

40. Lintujen rengastamisen aloitti Hans Christian Cornelius Mortensen Tanskassa vuonna 1899. Mihin **lajiin** kuului ensimmäinen hänen rengastamansa lintu? Lajin yksilö kuvassa.

41. Mihin **lajiin** kuului ensimmäinen Suomessa rengastettu lintu? Sen rengasti Johan Axel Palmén Oulussa 1913. Lajin yksilöitä on rengastettu Suomessa kaikista lintulajeista selvästi eniten: n. miljoona yksilöä. Lajin yksilö kuvassa.

42. Mitä M-kirjaimella alkavaa **yhteisnimitystä** käytetään eteläamerikkalaisista heimoista, joiden rauhan-aikaisista heimopäälliköistä on käytetty nimitystä on *lonko*, mutta jotka sodan koittaessa ovat muodostaneet rauhanajan heimoyhteisöjä laajempia liittoumia ja valinneet liittoumaa johtamaan sodanajan päällikön *toquin*? He välttyivätkin joutumasta inkojen valan alle ja pärjäisivät myös Espanjaa vastaan siinä määrin, että saivat säilytettyä osalla asuinalueitaan itsehallinnon 1800-luvulle asti.

43. Minkä nimisen **vesialueen** rannalla on Granadan kaupunki, jonka mainitaan olleen jossain vaiheessa 1600-lukua ehkä Espanjan merkittävin kauppasatama Amerikassa? Ensimmäisen kerran Granada joutui vakavan piraattihyökkäyksen kohteeksi vuonna 1665, kun piraattipäällikkö Henry Morgan miehistöineen teki kaupunkiin hyökkäyksen, jossa kaikki satamassa olleet espanjalaislaivat upotettiin ja kaupungin rakennuksia poltettiin. Viisi vuotta myöhemmin piraattipäällikkö Gallarditon joukot valtasivat

Espanjan varuskunnan Granadassa. Näiden takaiskujen jälkeen Espanja rakensi alueen turvaamiseksi Inmaculada Concepción -linnoituksen. Sen hyöty oli tosin rajallinen, koska William Dampierin johtama piraattijoukko hyökkäsikin Granadaan 1685 saapuen lännestä (maitse), ja poltti kaupungin taas kerran.

44. Minä **viikoppäivänä** ainakin tavallisimmin kokoontui keskustelukerho, jonka perustivat Axel Adolf Laurell, Gustaf Fredrik Laurell, Bengt Olof Lille, Johan Jakob Nervander, Johan Jakob Nordström ja Johan Ludvig Runeberg vuonna 1830? Kerhon säännöllinen toiminta hiipui, kun Runeberg muutti 1837 Helsingistä Porvooseen.

45. Minä **viikoppäivänä** ainakin tavallisimmin kokoontuu se yhä toimiva keskustelukerho, jonka perustivat 1942 Simbri Ahola, Teuvo Aura, Jussi Lappi-Seppälä ja Sakari Tuomioja?

46. Minkä nimisestä **elokuvas-ta** on tämä kuva, jossa Mikki Hiiri ja Leopold Stokowski kättelevät?

47. Kuvassa on vatsastapuhuja Paul Winchell nukkejensa Jerry Mahoneyn (vas.) ja Knucklehead Smiffin (oik.) kanssa. Winchell oli myös piirroselokuvien ääninäyttelijä mm. monissa Disney- ja Hannah & Barbera-yhtiöiden elokuvissa. Lisäksi hän oli mm. hypnotisoija ja keksijä. Minkä **sisäelimen** keino-tekoisen korvikkeen Winchell patentoi?

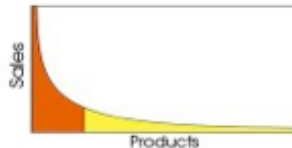
48. Monilla eläimillä (esim. ihmisillä) hiilihydraatit muuntuvat elimistössä glukoosiksi jota varastoituu glykogeeni-nimiseksi varastopolysakkaridiksi pääasiassa lihas- ja maksasoluihin. Myöhemmin glykogeeni tarpeen tullen glykogenolyysissä hajoaa uudelleen glukoosiksi, jota lihakset käyttävät energiantuotantonsa. Maksa puolestaan vapauttaa glukoosia tarvittaessa verenkiertoon. Mikä s-kirjaimen päättyvä nimi on kasveilla jokseenkin vastaavalla tavalla varaenergianlähteenä toimivalla glukoosista koostuvalla **varastopolysakkaridilla**? Sen empiirinen kaava on $(C_6H_{10}O_5N)_n$.

49. Suomessa on tätä nykyä kaksi kunnallista enklaavia eli sellaista kuntaa, jotka ovat kokonaan toisen kunnan ympäröimiä. Toinen niistä on Kauniainen, joka on Espoon enklaavi. Minkä **kunnan** enklaavi Savon-

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

ranta on vuoden 2013 alussa tapahtuneista kunta-liitoksista lähtien ollut?

50. Mille aasialaiselle **valtiolle** kuuluu Dahala Khagrabari, joka on ainoa maailmassa tällä hetkellä oleva valtiollinen "kolmannen kertaluokan" enklaavi? Tällä tarkoitetaan tilannetta, jossa valtion A ympäröimänä on valtioon B kuuluva enklaavi, jonka ympäröimänä on valtioon A kuuluva enklaavi, jonka ympäröimänä edelleen on valtioon B kuuluva enklaavi. Vastaus siis olisi esimerkin termein valtio B. Dahala Khagrabarin pinta-ala on n. 7000 m² eikä sillä ole lainkaan asutusta. Alue on viljelysmaana.
51. Euroopan parlamentissa on kaikkiaan 766 jäsentä. **Moniko** heistä kuuluu EPP-ryhmään, joka tällä hetkellä on parlamenttiryhmistä suurin? Parlamenttiryhmän virallinen nimi englanniksi on Group of the European People's Party (Christian Democrats). Suomesta valituista parlamentin jäsenistä siihen kuuluvat Sari Essayah, Eija-Riitta Korhola, Sirpa Pietikäinen ja Petri Sarvamaa. Kannattanee arvata vaikei tarkkaa vastausta tietäisikään, sillä vastauksen ei välttämättä tarvitse olla täsmälleen oikein tuottaakseen alakohdan maksimipistemäärän.
52. Petri Sarvamaa tuli varasijalta Euroopan parlamentin jäseneksi Ville Itälän tilalle maaliskuun alussa 2012, kun Itälä oli valittu jäseneksi erääseen Euroopan Unionin toimielimeen, jossa suomalaisista Itälää oli edeltänyt Olavi Ala-Nissilä. Mikä on **toimielin**, johon Itälä tuolloin siirtyi?
53. Mitä kaksisanaista eläinten anatomiaan liittyvää **nimitystä** käytetään jonkin valmistajan tai kauppiaan tuotevalikoiman siitä osasta, jossa erilaisia nimikkeitä on paljon, mutta mikään yksittäisistä nimikkeistä ei me-ne kaupaksi kovin suures-määrin? Tällaisten tuotteiden markkinoinninen ja myyminen on aiemmin ollut varsin kallista, mutta halventunut internetin käytön yleistyttyä, ja on arveltu niistä sen vuoksi voivan jatkossa muodostua yhä suurempi osuus talouden kokonaisvolyymistä. Esimerkkinä kaavio, jossa tarkoitettava tuotevalikoiman osa on kuvattu keltaisella.

- yö-tapahtuman yhteydessä Helsingissä 2006. Tekijä on tunnettu nopeudestaan myös moottoriurheilussa, jonka piirissä hänet tunnetaan lempinimellä "Paha Paavali".
55. Porvoon valtiopäivien jälkeen 1809 Suomeen perustettiin uusi hallintoelin: hallituskonselji. Sen nimi muutettiin 1816 senaatiksi. Hallituskonselji (ja myöhemmin senaatti) jakaantui talous- ja oikeus-osastoihin. Molempien osastojen puheenjohtajana oli muodollisesti kenraalikuvernööri. Tämä ei kuitenkaan *de facto* osallistunut hallituskonseljin työkentelyyn. Hallituskonseljin alkuaikoina järjestely oli sellainen, että mikäli kenraalikuvernööri ei ollut läsnä, puheenjohtajana toimi osaston iältään vanhin jäsen. Kuka oli ensimmäisen hallituskonseljin talousosaston **vanhin jäsen** sen aloittaessa toimintansa? Hän oli syntynyt 1750. Hallituskonseljin talousosaston jäseneksi oli nimitetty myös 1746 syntynyt Petter Johan Bladh, mutta hän luopui tehtävästä jo ennen kuin hallituskonselji aloitti toimintansa. Suomen itsenäistyttyä senaatin talousosastolle aiemmin kuuluneita valtaoikeuksia käyttämään synnyttiin valtioneuvosto-niminen instituutio, jonka puheenjohtajan titteliksi tuli pääministeri (senaatin oikeusosastolle kuuluneita valtaoikeuksia käyttämään puolestaan synnyttiin korkein oikeus -niminen instituutio). Tästä johtuen tässä kysyttävää henkilöä on joissain jälkikäteisluonnehdinnoissa muotoiltu voitavan pitää "Suomen ensimmäisenä pääministerinä".
56. Ruotsiin syntyi uuden hallitusmuodon myötä vuonna 1876 uusi virka: *statsminister*, joka on tavattu suomentaa pääministeriksi. Kuka oli tämän tehtävän **ensimmäinen** hoitaja? Hän hoiti virkaa vuoteen 1880 asti.
57. a) Mitä nimeä nykyisin käytetään **puolijalokivestä**, josta on valmistettu faarao Tutankhamonin kuolinnaamion kulmakarvat ja silmäluomien ääriviivat?

 b) Kysytty puolijalokivi ei kuulu Egyptin omiin luonnonvaroihin. Mikä on se aasialainen **valtio**, johon nykyisin kuuluvalta alueelta otaksutaan a-kohdassa kysytty naamioon käytetty kiviaines Egyptiin tuodun? Tässä valtiossa on Sar-e-sangin kaivosalue, josta kyseistä puolijalokiveä on louhittu jo jopa 8000 vuotta. Jos nykyisin kulkee maitse Egyptistä kysyttävään maahan, joutuu kulkemaan vähintään neljän muun valtion kautta.
58. Kuka vuonna 1929 syntynyt on **suomentanut** kaikki seuraavat kirjat: Laotsen *Tao te ching* (taolaisuuden

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

- perusteos), T'ao Yüan-mingin runojen valikoima *Viipyilevät pilvet*, Li Pon runojen valikoima *Taivaanrantaan pitkä matka: Li Pon runoutta*, Po Chü-in runojen valikoima *Korotan ääneni ja laulan*, Su Tung P'on runojen valikoimat *Sateen jälkeen: Su Tung P'on laulurunoutta* ja *Tuhkapensas ja krysanteemi: Su Tung P'on runoutta* ja Mao Tse-Tungin runojen valikoima *Runot?*
59. Kuka vuonna 1950 syntynyt on **suomentanut** kaikki seuraavat kirjat: Sei Shōnagonin muistikirja *Päänaluskirja*, Wu-menin runoteos *Wumenkuan: Aukottoman portin puomi*, Yoshida Kenkōn mietelmäteos *Joutilaan mietteitä*, Sōseki Natsumenin romaani *Kokoro*, Osamu Dazain romaani *Tsugaru: kulkija käy kotona*, Jun'ichiro Tanizakin romaani *Makiokan sisarukset*, Yasunari Kawabatan novellikokoelma *Kämmenenkokoisia tarinoita*, Kenzaburo Ōen romaani *M/T ja kertomus Metsän ihmeestä* sekä Banana Yoshimoton romaanit *Kitchen* ja *N.P.?*
60. Mihin **valtio** nykyisin kuuluu Jáchymovin kaupunki, jonka saksankielinen nimi on Sankt Joachimsthal? Kaupungista louhitusta hopeasta lyödyistä kolikoista alettiin 1500-luvulla käyttää nimitystä joachimsthaler, ja siitä juontuvat myöhemmin esiintyneet rahayksikköjen nimet taaleri ja dollari.
61. Vuonna 1815 pidetyn Wienin kongressin jälkeen Euroopan valtioiden rajoja määriteltäessä syntyi kahden valtion välillä kiistaa erään sinkkikaivoksen omistuksesta. Kompromissina sen ympärille muodostettiin 1816 Puolueeton Moresnet -niminen erityisalue, jota naapurivaltiot hallitsivat yhdessä. Sen pinta-ala oli n. 3,5 km². Sinkkikaivos vähitellen ehtyi ja vuonna 1885 se suljettiin. Moresnetin elinkelpoisuuden säilyttämiseksi esitettiin monenlaisia ideoita – muun muassa sitä, että siitä olisi tullut ensimmäinen esperantonkielinen valtio. Ensimmäinen maailmansota kuitenkin koitui Moresnetin erityisaseman lopuksi. Mihin **valtio** Moresnetin alue on vuodesta 1919 alkaen kuulunut?
62. **Montako tonnia** hiilidioksidia enintään oikeuttaa Euroopan Unionin päästökauppadirektiivin piiriin kuuluvassa toiminnassa päästämään ympäristöön yksi mainitun direktiivin mukainen päästöoikeus?
63. Mikä on Euroopan Unionin päästövähennystavoitteiden ns. **perusvuosi**, jonka päästötasosta vähennystavoitteet lasketaan? Esimerkiksi Kioton pöytäkirjan toisella velvoitekaudella 2013-2020 Euroopan Unionin alueen kasvihuonekaasupäästöjä on tavoitteena vähentää 20 % vastaavan maantieteellisen alueen tilastoiduista kysyttävän vuoden päästöistä.
64. Voltaire oli toimittajana kun 1740 julkaistiin tämä essee, jossa kritisoidaan Niccolò Macchiavellin 1500-luvulla kirjoittamassaan *Ruhtinas*-teoksessa esittämää poliittista filosofiaa. Kuka oli esseiden varsinaisen **kirjoittaja**, jonka nimeä ei ensipainoksessa mainittu? Pyrkimys anonymiteettiin tässä yhteydessä on saattanut liittyä kirjoittajan korkeaan valtiolliseen asemaan. Kirjoittaja ei ollut ranskalainen.
65. Vuonna 1792 ilmestyi uskonnonfilosofinen essee *Versuch einer Kritik aller Offenbarung* ("Pyrkimys kaiken ilmoituksen kritiikkiin"). Teos ilmestyi ilman tekijän nimeä. Aluksi useat lukijat olettivat sen olevan Immanuel Kantin teos (sen kustantaja oli kustantanut myös Kantin teoksia, ja käsikirjoitus ilmeisesti oli päätyntä kustantajalle Kantin välityksellä), mutta tämä arvaus osoittautui vääräksi. Kenen vuonna 1762 syntyneen **filosofin** ensimmäinen julkaisu mainittu teos oli?
66. Mikä N-kirjaimella alkava 10-kirjaiminen **nimi** on sillä aromaattisella hiilivedyllä, jonka molekyylikaava on C₁₀H₈? Sen perinteinen käyttötarkoitus on ollut koiden torjunta.
67. Minkä on Transmeri-yhtiön Suomessa edustama USA:laisen SC Johnson & Son -yhtiön **tuotemerkki**, jonka TV-mainoksissa esiintymisestä Ilmari Mattila on tullut tunnetuksi?
68. a) 1880-luvulla Robert Kochin johtamissa tutkimuksissa eristettiin ensimmäisenä tuberkuloosia aiheuttava bakteeri (jonka nimeksi tuli *Mycobacterium tuberculosis*). Koch oli jo 1870-luvulla rakentanut kotiinsa alkeellisen laboratorion ja siellä eristänyt ensimmäisenä erästä toista vakavaa tautia aiheuttavan bakteerin. Tämän bakteerin nimeksi annettiin *Bacillus anthracis*. Sen löytämisen jälkeen Koch pääsi tekemään bakteriologisia tutkimuksiaan päätoimisesti ja parempiin olosuhteisiin. Mikä on *Bacillus anthracis* -bakteerin aiheuttaman **taudin** suomenkielinen nimi?
69. Mikä oli sukunimeltään Robert Kochin tutkimusassistenttina Preussin keisarikunnassa terveystieteiden tutkimuslaitoksen (Kaiserliches Gesundheitsamt) 1870-luvulla työskennellyt

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

- mikrobiologi**, jonka etunimet olivat Julius Richard? Hänet muistettaneekin parhaiten keksimästään bakteeriviljelyyn soveltuvasta astiasta, jollaisen kuva ohessa.
70. Mikä on se **palvelu**, jonka uudemman muodon länsisaksalaisen Friedrich Wolffin on mainittu keksineen 1970-luvulla, mutta jonka esimuodon kehitti saksalainen Heraeus-yhtiö jo 1900-luvun alkuvuosina? Heraeuksen innovaatio oli käytössä mm. 1912 vihityllä ja samana vuonna uponneella matkustajalaivalla *RMS Titanicilla*. Tätä palvelua voisi luonnehtia jonkinlaiseksi hyvinvointi-palveluksi, mutta toisaalta myös haitalliseksi tai ainakin riskialttiiksi.
71. Mikä Luxottica-konsernin monista **aurinkolasimerkeistä** on se, jonka mannekiineina on hyödynnetty mm. kilpa-autoilija Kimi Räikköstä ja chileläisestä San José'n kaivoksesta sortuman alta lokakuussa 2010 pelastettuja kaivostyöläisiä? Kaivosmiehet tarvitsivat aurinkolaseja päästessään päivänvaloon sen jälkeen, kun olivat olleet kaivoksessa yli kaksi kuukautta.
72. Venäläinen Dmitri Mendelejev julkaisi 1869 alkuaineiden jaksollisen järjestelmän. Tuohon aikaan tunnettiin 64 alkuainetta. Seuraava alkuainelöytö tehtiin vuonna 1875, kun ranskalainen Paul Emile Lecoq de Boisbaudran ensin havaitsi erään alkuaineen spektroskooppisella menetelmällä, ja myöhemmin samana vuonna eristi sen elektrolyysillä. Mendelejevin oli otaksunut olevan olemassa kolme sellaista alkuainetta, joita ei vielä tunnettu. Hän nimitti niitä olettamiaan alkuaineita nimillä eka-alumiini, ekaboori ja ekapii. Kun Boisbaudranin löytämän alkuaineen ominaisuudet sitten vastasivat melko tarkasti niitä ominaisuuksia, jotka Mendelejev oli päätellyt olevan eka-alumiinilla, katsottiin Boisbaudranin löydön tukevan Mendelejevin jaksollista järjestelmää, ja järjestelmä vakiintui käyttöön. Mikä **nimi** annettiin Boisbaudranin löytämälle alkuaineelle, joka jaksollisessa järjestelmässä kuuluu jaksoon 4 ja ryhmään 13? Sen sulamispiste on n. 29,76 °C ja kiehumispiste n. 2204 °C. Myöhemmin löydettiin myös Mendelejevin oletamat ekaboori (jonka nimeksi tuli skandium) ja ekapii (jonka nimeksi tuli germanium).
73. Ensimmäinen alkuaine, jota valmistettiin keinotekoisesti sai nimekseenkin teknetium eli keinotekoinen. Myöhemmin sitä on löytynyt myös luonnosta. Millä **vuosikymmenellä** se löytyi, kun Carlo Perrieri ja Emilio Segrè olivat pommittaneet molybdeenilevyä deuteriumioneilla?
74. Kuka oli tämä suomalainen 1868-1918 elänyt **lehtimies ja kirjailija** (kts. kuva)? Hän oli 1905-1907 parisuhteessa Olga Jasinskin kanssa. Suhteen päättymiseen johtaneen riidan yhteydessä Jasinski tiettävästi kaatoi rikkihappoa kysyttävän miehen suku-puolielimille, jotka vaurioituivat siinä määrin, että hänelle mm. aiheutui pysyvä impotenssi.
75. Vuonna 2006 käynnistetty hyväntekeväisyysprojekti Clitoraid rahoittaa länsiafrikkalaisille ympärileikatuille naisille tehtäviä korjausleikkauksia, joissa heille kirurgisesti rakennetaan uusi häpykieli. Vuonna 2013 näitä leikkauksia varten avattiin oma sairaala Burkina Fason Bobo Dioulassoon. Minkä **kirkko- tai uskontokunnan** projekti Clitoraid on? Ohessa on kaksi erilaista merkkiä, joita kumpaakin on käytetty kyseisen uskonnon symbolina. Uskonto on eurooppalaista alkuperää.
76. Kuka itsekin kaiketi muusikkona tunnetumpi vuonna 1974 syntynyt **henkilö** on tehnyt kuvat näihin Jope Ruonansuun vuosina 2011 ja 2012 ilmestyneiden levyjen kansiin?
77. Kuka oli **lääkäri**, joka tuli valtakunnallisesti tunnetuksi hieman ennen kuolemaansa 2011 kertoessaan toimittaneensa hiihtäjä Jari Isometsälle erythropoietiinia vuosina 1998-2000? Paikallisesti hän oli ollut varsin tunnettu hahmo ainakin Länsi-Lapin alueella jo aiemmin. Hän menetti oikeuden kirjoittaa alkoholireseptejä, kun oli hankkinut omia 50-vuotisjuhliiaan varten kymmeniä litroja pirtua 1999. Häntä pidetään Jope Ruonan-

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

suun Irvi Tapani Kaikkonen -sketsihahmon (joka kuvassa) löyhänä esikuvana.

78. Kambodžassa olevaa Angkor Watin temppeliä on käytetty 1300-luvulta alkaen buddhalaisuuden theravada-suuntauksen temppelinä. Temppeli on kuitenkin rakennettu jo 1100-luvulla, jolloin buddhalaisuus ei alueella ollut vielä valtauskontona. Angkor Watin alkuperäistä nimeä ei tiedetä, mutta minkä niminen on se hindulainen **jumalhahmo**, jolle temppelin alun alkaen arvellaan olleen pyhitetty? Asiaa on päätelty muun muassa siitä, minkä näköistä hahmoa esittää tämä temppelissä keskeisellä paikalla oleva kuva-patsas.

79. Millään tuhatjalkaisiin kuuluvalla eläimellä ei tiedetä olleen tuhatta jalkaa. Eniten jalkoja on tiettävästi ollut eräällä pohjoisamerikkalaisen *Illacme plenipes* -tuhatjalkaislajin yksilöllä. Oliiko sillä **150, 250, 350, 450, 550, 650, 750, 850 vai 950** jalkaa?

80. Arthur Upfield oli australialainen dekkarikirjailija. Eräs hänen romaaneistaan on *The Sands of Windee*. Juoneen kuuluu, että murhaaja hävittää uhrinsa ruumiin siten, ettei jäänteitä voida löytää. Teosta valmistellessaan Upfield pyrki selvittämään mikä tällaiseen olisi sopiva menetelmä, ja keskusteli aiheesta monien tuttaviansa kanssa. Ennen teoksen ilmestymistä Upfieldin tuttavapiiriin kuulunut Snowy Rowles sai syytteen ja tuomittiin kolmesta murhasta. Upfieldkin oli oikeudenkäynnissä todistajana, koska Rowles oli käyttänyt ruumiinhävitysmenetelmää, johon oli ilmeisesti saanut idean Upfieldin valmisteilla olleen kirjan menetelmästä. Upfieldin kirjojen tunnetuimman etsivähahmon nimi on Napoleon Bonaparte. Tällä Napoleon Bonapartella on kutsumanimi, josta muusikko Frank Farian on kertonut keksineensä itselleen taiteilijanimen, jonka myöhemmin siirsi perustamansa diskoyhtyeen nimeksi. Minkä niminen oli tämä Farianin vuonna 1975 perustama **yhtye**? Sen levyttämiä kappaleita ovat esim. *One Way Ticket* ja *Rasputin*.

81. Isossa-Britanniassa asuneet veljekset Arthur ja Nizamodeen Hosein näkivät erään varakkaan miehen esiintyvän televisiossa, ja saivat idean siepata tämän vaimon ja kiristää aviomieheltä lunnaat hänestä. Joulukuussa 1969 he sieppasivat Muriel McKayn ja myöhemmin murhasivat hänet. Hänen ruumistaan ei ole löydetty. Epäillään, että veljekset olivat tehneet siitä sianrehua. Veljesten tarkoitukse-

na oli kuitenkin ollut siepata aivan toinen henkilö – nimittäin nainen, jonka alkuperäinen nimi oli ollut Anna Maria Torv (tai Törv – hän on virolaista sukua). Suunnitellun uhrin aviomies oli Muriel McKayn aviomiehen Alick McKayn esimies. Muriel McKayn epäonneksi silloin, kun veljekset ryhtyivät tuumasta toimeen oli suunnitellun uhrin aviomies lomalla synnyinmaassaan Australiassa. Alick McKayn esimiehen käytössä normaalisti ollut Rolls-Royce -auto oli sillä aikaa Alick McKayn käytössä. Hoseinin veljekset seurasivat autoa, joka ajoi Lontoon esikaupunkiin McKayn kotitalolle ja luulivat näin selvittäneensä aikomansa uhrin kotipaikan. **Kenen** kanssa Anna Maria Torv oli solminut avio-liiton 1967? Heidän avioliittonsa päättyi eroon 1998. Sekä Anna Maria (jonka nykyinen sukunimi on Mann) että hänen ex-aviomiehensä ovat yhä elossa.

82. Minkä **maan** yleisradiokanava tai -yhtiö on kyseessä? Sen ensimmäinen lähetys oli 12.2.1931. Se pitää perustajanaan Guglielmo Marconia. Ensimmäisen sen esittämän popmusiikkikappaleen mainitaan olleen Patty Pravon laulu *Ragazzo Triste*. Nykyisin se tuottaa ohjelmia yli 40:llä eri kielellä.

83. Kuka on tämä 2012 pois työelämästä jäänyt pohjoiskorealainen television **uutisten-lukija**? Hän kertoi *Korean Keskustelevisiossa (KCTV)* ensimmäisenä tiedon sekä Kim Il-sungin kuolemasta 1994 että Kim Jong-iliin kuolemasta 2011.

84. a) Missä Suomen **kunnassa** on 1500-luvulla rakennettu kirkko, jossa on näytteillä kirkon lattian alle 1629 haudatun kirkkoherra Nikolaus Rungiuksen muumioitunut ruumis? Kunnassa on alle 10 000 asukasta.
b) Kuntaan nykyisin kuuluvalla alueella Valmarinniemeen rakennettiin jo 1300-luvulla kirkko. Sen innoittamana ja jokseenkin samanlaiseksi oletetun 2001 poltetun ruotsalaisen Södra Rådan paanukirkon kuvista mallia ottaen kuntaan rakennettiin 2010 valmistunut paanukirkko, jota ei ole vihitty minkään uskontokunnan kirkoksi. Kirkko sijaitsee erään tilan pihapiirissä. Tila perustettiin 1500-luvulla ja oli alkuaan nimeltään Niemi. Väliällä tila on toiminut vai-vaistalona, kunnalliskotina ja vanhainkotina. Tila siirtyi jälleen yksityisomistukseen 1998, jolloin sille annettiin uudeksi nimeksi Pohjanranta. Mikä on **sukunimeltään** aviopari, joka omistaa yhteensä yli

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

90 % tilan ja paanukirkon omistavasta Pohjanranta Oy:stä?

85. Mitä latinankielistä F-kirjaimella alkavaa kuusikirjaimista **nimitystä** käytetään tällaisesta vallan symbolista (vasen kuva), jota harvemmin enää käytetään konkreettisenä esineenä, mutta joka on yhä yleinen heraldisena symbolina?

86. Kuvassa on 1956-1991 käytössä ollut Neuvostoliiton vaakuna. Siinä lukee *Kommunistisen manifestin* viimeinen lause 15:llä eri kielellä (turkmeeni, tadžikki, lätti eli latvia, liettua, georgia (aiemmin gruusia), uzbekki, ukraina, viro, armenia, kirgiisi, moldovia eli romania, azeri, kazakki, valkovenäjä ja venäjä). 1946-1956 käytössä olleessa Neuvostoliiton vaakunassa sama lause luki 16:lla eri kielellä. Mikä **kieli** poistettiin vaakunan kielivalikoimasta vuoden 1956 vaakunauudistuksessa?

87. Minkä niminen on se vuonna 2005 löydetty Aurinkoa kiertävä **taivaankappale**, jonka massa on suurempi kuin Pluton massa? Löydön seurauksena planeetan määritelmää muutettiin ja kehitettiin uudenlainen kääpiöplaneettojen eli plutoidien luokka, johon mm. kysyttävä taivaankappale ja Pluto nykyisin luetaan kuuluviksi. Nimessä on neljä kirjainta ja se on sama kuin muinaiskreikkalaisella eripurin ja kaaoksen jumalattarella.
88. Millä nykyisin planeetaksi luettavalla Aurinkokunnan **kappaleella** on lyhin kiertorata niistä planeetoista, joiden kiertorata on pidempi kuin nykyisin kääpiöplaneetoiksi luokiteltavilla Cereksellä, Junolla, Plakksella ja Vestalla, jotka löytämisensä jälkeen luokiteltiin planeetoiksi, mutta poistettiin planeettojen luettelosta vuonna 1845?
89. Missä vuonna 1941 ilmestyneessä USA:laisessa John Hustonin ohjaamassa **elokuvassa** Sydney Greenstreet näytteli Kasper Gutman -nimistä henkilöä ja **kenen** kirjoittamaan elokuvan kanssa samannimiseen romaaniin elokuva pohjautuu? Gutmanista käytettävä nimitys "Fat Man" annettiin koodinimeksi Yhdysvaltain Manhattan-projektissa kehitellylle ja Nagasakin ilmatilassa 1945 räjäytetyille ydinpommille. Saman kirjailijan kirjoittama romaani on myös *The Thin Man*, jonka nimihahmo "Thin Man" on Clyde Wynant, jota 1934 ilmestyneessä elokuvassa *The Thin Man* näytteli Edward Ellis.

Myös *Thin Man* annettiin koodinimeksi Manhattan-projektissa kehitellylle ydinpommille, mutta tämä pommi osoittautui käyttökeltottomaksi.

90. Itä-Rooman eli Bysantin keisarina kahteen otteeseen ollut Justinianus II tunnetaan myös lisänimellä Rhinotmetos. Hänen ensimmäinen valtakautensa oli 685-695 ja toinen 705-711. Vuoden 711 vallankaappauksessa hän menetti henkensä, mutta minkä **ruumiinosan** hän oli menettänyt 695 vallankaappauksessa? Toisen valtakautensa aikana hän käytti sen tilalla kullasta valmistettua proteesia.
91. Minkä **maan** presidenttinä Antonio López de Santa Anna toimi peräti 11 erillistä kertaa vuosina 1833-1855? Santa Annan toinen jalka amputoitiin hänen haavoittuutaan taistelussa vuonna 1838. Hänen kerrotaan järjestäneen amputoidulle jalalleen sotilaalliset hautajaiset kotimaansa pääkaupungissa 1842 ja olleen siten tavallaan elävänä paikalla omissa hautajaisissaan.
92. Japanilaisella Takara Tomy -leluhyhtiöllä oli 1980-luvulla *Diaclone*- ja *Microman*-brändit. Minkä vuonna 1984 markkinoille tuodun yhteisen **brändin** Takara Tomy ja sen kanssa yhteistyöhön ryhtynyt USA:lainen Hasbro-lelu-yhtiö *Diaclone*- ja *Micro-man*-tuotteiden pohjalta kehittivät?
-
93. Mikä rakennussarjoihin erikoistunut **leluhyhtiö** lahjoitti puolalaistaiteilija Zbigniew Liberalle materiaalin, josta hän valmisti vuonna 1996 valmistuneen keskitysleiriteemaa käsittelevän taideteoksen? Libera liitti teokseen maininnan, että se on tämän yhtiön sponsoroima. Yhtiö ei kuitenkaan pitänyt teoksesta ja ilmoitti, ettei kannata sitä.
94. **Kuka** Prix Benois de la Danse -balettipalkinnon koreografien kategoriassa 2011 voittanut on syntynyt 1961 Helsingissä? Hänen etunimensä on Jorma ja hänen isänsä oli ensimmäinen lastenurologiaan erikoistunut suomalainen lääkäri. Sukunimessä on vain kolme kirjainta.
95. Missä **maassa** syntyi 1981 ainoa henkilö, joka on voittanut Prix Benois de la Danse -baletti-palkinnon tanssijakategorioissa kahdesti – naistanssijoiden

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

- kategoriassa 2004 ja 2012? Hänen etunimensä on Alina.
96. William Sealy Gosset kehitti 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä oluenpanoon käytettävien ohralajikkeiden valintaa tutkiessaan tilastotieteellisiä menetelmiä, joita ei kuitenkaan uskaltanut julkaista omalla nimellään, koska hänen työnantajansa olisi voinut pitää sitä liikesalaisuuksien vuotamisena.
- a) Mitä **salanimeä** Gosset käytti 1908 julkaistessaan t -jakaumana tunnetuksi tullutta todennäköisyys-jakaumaa koskevat tuloksensa? Salanimi on englantinkielinen ja tarkoittaa tietynlaista sosiaalista positiota, jonka voi merkitä ammatiksi asiakirjoihin, joihin ammatti on tarkoitus merkitä.
- b) Mikä **panimoyhtiö** oli Gossetin silloinen työnantaja?
97. Täydellinen luku tarkoittaa luonnollista lukua, joka on itseään pienempien tekijöidensä summa. N . vuoden 300 tienoilla eaa. elänyt matemaatikko Eukleides todisti, että kaavalla $2^{n-1}(2^n-1)$ saadaan tulokseksi täydellinen luku aina, kun 2^n-1 on alkuluku, missä n on positiivinen kokonaisluku, joka on alkuluku. Vuonna 1747 Leonhard Euler todisti, että ei voi lainkaan olla sellaista parillista täydellistä lukua, jota ei saisi laskettua Eukleideen käyttämällä kaavalla. Sitä ei kuitenkaan vielä tiedetä, onko olemassa myös (yksi tai useampia) parittomia täydellisiä lukuja. Mitkä ovat **neljä pienintä** täydellistä lukua? Nämä ovat myös ne neljä täydellistä lukua, joiden arvon jo Eukleides sai selvitettyä.
98. a) Jos ajatellaan, että sodassa on taisteltava viimeiseen mieheen niin Suomessa 1918 alkanut sisällissota päättyi senaatin Valkoisen armeijan voittoon uuden vuoden-päivänä 2010, kun viimeinen kansanvaltuuskunnan punakaartien puolella taistellut sotilas kuoli. Valkoisten joukotkin olivat silloin jo kutistuneet vahvuudeltaan yhdeksi mieheksi ja Lauri Nurminen selviytyi yksinään voittajaksi. Nurminen kuoli saman vuoden helmikuun 20. päivänä. Kuka oli kuvassa oleva 1.1.2010 kuollut **punakaartilainen**? Hän on Nurmista tunnetumpi lähinnä siksi, että sai viimeisinä vuosinaan aika lailla julkisuutta oltuaan vanhin suomalainen, joka silloin oli elossa. Hän oli viimeisenä kuollut 1800-luvulla syntynyt suomalainen, vaikka oli syntynyt jo 4.8.1897.
-
99. Suomen pinta-ala on n. 338 434,73 km². Minkä **toisen valtion** pinta-ala poikkeaa kaikkein vähiten Suomen pinta-alasta? Sen pinta-ala on n. 342 000 km². Valtio sijaitsee Afrikassa, asukkaita sillä on n. 4 miljoonaa ja se on aikaisemmin ollut Ranskan siirtomaana.
100. Oulun pinta-ala ilman merialueita on n. 3113,04 km² ja asukasluku elokuun viimeisenä päivänä 2013 oli 192 680. Minkä **valtion** pinta-ala poikkeaa vähiten Oulun pinta-alasta (kun otetaan huomioon vain Suomen tunnustamat valtiot)? Tämän valtion pinta-ala on n. 2831 km². Arviot valtion nykyisestä asukasmäärästä ovat n. 194 000 asukkaan luokkaa, joten se lienee myös asukasluvultaan kaikista valtioista lähinnä Oulun kokoinen. Valtio sijaitsee Polynesiassa ja on aikaisemmin ollut Saksan ja Uuden-Seelannin siirtomaana.

OTKY Oulun avoimet tietomestaruuskilpailut 2014

1.3.2014

kysymykset laati Tuomas Tumi Tampereelta

VASTAUKSET

1. a) Oulu, b) Yrjö Saarelan
2. Haitin
3. Filippiinien
4. Kermit
5. Korkeimman oikeuden puheenjohtajana
6. a) Vuorisaauna, b) Saarna tasangolla
7. Isosta-Britanniasta
8. John Cage
9. Maginot-linja
10. Ala-Normandiassa
11. Korkein totuus, Aum Shinrikyo
12. Skientologia
13. Mussolini
14. Turkin
15. *Caroline*
16. *SS Andrea Doria*
17. Pudasjärvellä
18. Giellagas-instituutti, Giellagas-instituutti
19. Sydneyssä (Harbour Bridge)
20. Mount Everest
21. a) Magnavox, b) *Pong*
22. Alla Pugatšovan
23. Andrei Tarkovski
24. Unicode
25. Etiopian
26. a) Hudson's Bay Company, b) Pierre-Esprit Radisson
27. Aleksanteri Ahola-Valo
28. Elena Ceausescu
29. Münchenissä
30. Documenta (näyttelyn järjestäjät itse käyttävät gemenalla alkavaa muotoa documenta)
31. Hergé
32. Totoro
33. Philipp von Ferrary (Ranskassa käytetty muoto nimestä Philippe de Ferrari)
34. Jan Vermeer tai Johannes Vermeer van Delftin
35. Sipoon kirkko
36. Kari Enqvist
37. a) Liverpool FC, b) Soini Puotiniemi
38. Dieselöljyn
39. Hapen
40. Kottarainen
41. Talitiainen
42. Mapuchet
43. Nicaraguajärvi
44. Lauantaina
45. Keskiyö
46. *Fantasia*
47. Sydämen
48. Tärkkelys
49. Savonlinnan
50. Intialle (Bangladeshin enklavi)
51. a) **275** (vastauksella 270-280 saa pisteen, vastauksilla 265-269 ja 281-285 saa 0,75 pistettä, vastauksilla 260-264 ja 286-290 saa 0,5 pistettä, vastauksilla 255-259 ja 291-295 saa 0,25 pistettä)
52. Euroopan tilintarkastustuomioistuin
53. Pitkä häntä
54. Risto Poutiainen
55. Robert Wilhelm de Geer
56. Louis de Geer
57. a) Lapislazuli, b) Afganistan
58. Pertti Nieminen
59. Kai Nieminen
60. Tšekin tasavaltaan
61. Belgiaan
62. Yhden tonnin
63. 1990
64. Preussin kuningas Fredrik II Suuri
65. Johann Gottlieb Fichten
66. Naftaleeni, naftaliini
67. Off! (SC Johnson OFF!)
68. Pernarutto
69. Petri
70. Solariumi, sähköaurinko tms.
71. Oakley
72. Gallium
73. 1930-luvulla
74. Algot Untola (ent. Tietäväinen), Maiju Lassila
75. Raëllilaisen kirkon
76. Tomi Putaansuu eli Mr. Lordi
77. Pekka Koponen
78. Shiva
79. 750
80. Boney M.
81. Rupert Murdochin
82. Vatikaanivaltion
83. Ri Chun-hee
84. a) Keminmaalla, b) Väyrynen
85. Fasces
86. Suomi
87. Eris
88. Jupiterilla
89. Elokuvassa *Maltan haukka*, Dashiell Hammettin romaaniin
90. Nenän
91. Meksikon
92. *Transformers*
93. LEGO
94. Jorma Elo
95. Romaniassa (Alina Cojocaru)
96. a) Student, b) Guinness
97. 6, 28, 496 ja 8128
98. Aarne Arvonen
99. Keski-Afrikan tasavalta
100. Samoa